

ČINNOST DĚLOSTŘELECKÝCH ÚTVARŮ V ÚTOKU TANKOVÉ DIVIZE V HORSKÉM A ZALESNĚNÉM TERÉNU

Podplukovník Erantišek Mikolášek

Cvičení s vojsky u našeho svazku přineslo řadu poznatků a námětů, týkajících se činnosti hlavněho dělostřelectva.

Ukázalo, že nejnáročnější a také nejdůležitější je *první fáze* počátečního období války. Předpokládá se, že tanková divize bude útočit v pásmu širokém až 30 km, prvosledové pluky v pásmu až 8 km; mezery mezi pluky budou až 5 km. Tyto normy kladou vysoké nároky na velení, pohyblivost a hlavně samostatnost jednotek dělostřelectva. O časté centralizaci paleb dělostřelectva divize melze uvažovat. Vždyť jen mezery mezi pluky činí nebo převyšují polovinu dostřelu divizního dělostřeleckého oddílu. Jeho organizace odpovídá požadavkům, které bude klást předpokládaná vysoká dynamičnost boje. Ve svých důsledcích však znamená, že se mění jeho charakter proti dosavadním zkušenostem: *oddíl se stává do značné míry volnějším svazkem baterií*. Je to dáno i tím, že u jednoho tankového pluku plní úkoly zpravidla baterie s různým dělostřeleckým materiálem, s různým takticko-palebným určením. To ovšem neznamená, že baterie, plnící úkoly ve prospěch jednoho tankového pluku, jsou na sobě zcela nezávislé. Velmi často se v průběhu boje může vyskytnout situace, kdy velitel jedné baterie bude — se souhlasem či na rozkaz velitele (zástupce velitele) oddílu — plnit úkoly druhou palebnou baterií. Změna situace si může vynutit i změnu v přidělení baterií za boje, a to nejen v jednom tankovém pluku, ale i mezi pluky.

Bojová činnost divize bude usměrněna na maximální využití prvních atomových úderů a bude mít charakter energického útoku na jednotlivých směrech, často bez taktické a palebné součinnosti a bez přesné znalosti situace sousedů. Neznalost situace a nerovnoměrné plnění úkolů prvosledovými tankovými pluky znamenají další snížení možnosti centralizovat dělostřelecké palby v divizi. Hlavní palebné úkoly budou plnit rakety s atomovou, popřípadě chemickou náplní. Horský a zalesněný terén do značné míry zmenšuje účinek těchto úderů, a proto zůstane mnohem více neumlčených cílů než v méně členitém a porostlém terénu. V první útočné operaci počítáme též s tím, že mnoho nepřátelských cílů bude v dobře vybudovaných okopech.

Požadavky na hlavněové dělostřelectvo, zejména v prvních fázích boje (operace) budou tedy značné:

- ničit nepřátelské prostředky atomového napadení;
- umlčovat a ničit nepřátelské tanky, živou sílu a dělostřelectvo;
- umlčovat nepřátelská místa velení a radiotechnické prostředky;
- umlčovat nepřátelské zálohy;
- zabraňovat nepříteli v manévru silami a prostředky;
- bořit obranné stavby.

Úkoly jsou stále náročnější. Zavedením zbraní typu DAVY CROCKETT se dostaly zbraně hromadného ničení již do běžného dostřelu našich děl. Rovněž systém nepřátelských protitankových zbraní se stále zdokonaluje,

a i když je již velmi hustý, stále ještě v něm narůstá prvek manévrovosti, umožňující nepříteli soustředit protitankové prostředky na určitém úseku. Všeobecně jde o různorodé cíle, vyžadující různé druhy dělostřeleckých paleb.

Tyto úkoly značně převyšují *palebné možnosti* divizního i posilového hlavního dělostřelectva, které kromě praporních BzK a minometů mostostřeleckého pluku bude mít 3 baterie houfnic, 2–3 baterie raketometů, 1 baterii BzK a 3–6 baterií kanónů, tedy celkem 9–13 baterií, což je *méně než jedna baterie na dva kilometry*. Jednoduché porovnání prostředků, které má náčelník dělostřelectva tankové divize k dispozici, s předpokládaným množstvím cílů, znovu připomene, že reagování na změny *v názorech na použití dělostřelectva musí být tak pružné, aby se hlavně dělostřelectvo organizačně ani dislokačně neopozdovalo* za potřebami a požadavky tankových svazků.

V praxi se osvědčuje přidělovat prvosledovému pluku alespoň dvě baterie divizního dělostřeleckého oddílu. Houfnicová a raketometná baterie zajistí tankovému pluku alespoň minimum paleb na cíle, které tanky nemohou zničit vlastní palbou a pohybem. Rozdělí-li náčelník dělostřelectva divize organický oddíl a odešle-li baterie tak, aby se co nejdříve vřadily do proudů tankových pluků, neponechá si do příchodu posilového dělostřelectva v ruce prostředek, kterým byl mohl bezpečně ovlivnit zasazení a boj divize. Dlouhý přesun, na nějž posilovaná divize nemá prakticky žádný vliv, může znamenat, že se posilové dělostřelectvo nedostane k divizi včas a v plné bojové pohotovosti a že plánovaná palebná příprava útoku před vyražením hlavních sil divize nemusí být vůbec provedena. Je tedy výhodné

ponechat si v přímé podřízenosti alespoň jednu raketometnou baterii. I když raketometry mají charakteristický způsob použití, nelze přehlédnout, že jsou zatím nejpohyblivějším dělostřelečtvem a že baterie může za několik vteřin vypálit 192 ran. Pohyblivost zaručuje, že raketometry mohou být použity krátce po vydání rozkazu na nejpotřebnější úsek. Jde ovšem jen o jediný umlčovaný prostor cílů. Nejlépe by bylo i *hlavně dělostřelectvo organizovat i dislokovat* tak, aby bylo schopné zabezpečit svazek i v počátečním období včas.

Použití tanky pro střelbu ze zakrytých palebných postavení, jakkoli se to zdá výhodné, bude v počátečním období nesnadné. Tanky by totiž měly plnit palebné úkoly právě v době, kdy potřebují po dlouhém přesunu technické ošetření nebo kdy druhosledový pluk musí převzít úkol za nepohotový nebo vyražený pluk prvního sledu. Navíc, jde-li o první operaci, mohou vzniknout obtíže při zásobování tanků municí, určenou právě pro střelbu ze zakrytých palebných postavení.

Cvičení potvrdilo, že je nutné *přidělovat baterie divizního oddílu tankovým plukům včas*, aby se neopozdily. Mělo by se stát pravidlem, aby každý tankový pluk vyčleňoval ve svém prostoru rozptýlení či soustředění vždy dostatečně velký prostor pro přidělené dělostřelecké baterie. Rovněž je nutné přezkoušet, zda při nynější organizaci dělostřelectva je správné, aby se divizní dělostřelecký oddíl přesunoval podle zásad všeobecně platných pro přesuny praporů či oddílů. Přesunuje-li se divizní oddíl v jediném proudě s obvyklými vzdálenostmi mezi bateriemi, je nebezpečí, že jediným atomovým úderem bude vyražena podstatná část dělostřelectva divize.

Čím menší počet hlavní a střeliva, tím větší musí být přesnost dělostře-

leckých palb. Jen včasnost a přesnost získaných údajů o cílech může vést k účinným palbám. Proto zvláštní pozornost je nutné věnovat dělostřeleckému průzkumu. Praxe ukázala, že průzkum z pozemních pozorovatelů nedává potřebné podklady pro plánování palb a že prvořadou pozornost musíme věnovat prostředkům dělostřeleckého vzdušného průzkumu. Dělostřelecké průzkumné letectvo a dostatečný počet vrtulníků budou v prvních fázích boje v horském a zalesněném terénu prakticky jediným prostředkem získání zpráv o cílech na zájmových směrech divize a do požadované hloubky. Pohyblivé pozorovatelny se při kvalitní vycvičenosti dobře osvědčují. Charakteristické pro pohyblivé pozorovatelny je získávání zpráv manévrovou činností. Horský a zalesněný terén značně omezuje možnosti tohoto průzkumného prostředku, neboť dává dobré možnosti pro účinné zatařasení. V zimě ztíží činnost navíc ještě sněhová pokrývka. A zima v horském a zalesněném terénu trvá často déle než čtvrt roku.

Při plánování palb dělostřelectva, především při organizaci palebné přípravy, bylo při cvičení nejdůležitější získat včas přesné souřadnice a rozměry cílů a určit správné normy spotřeby střeliva. V dělostřeleckých štábech používají se některé stanovené či navrhované normy spotřeb střeliva, a způsoby palb. Většinou jde o upravené normy, vzniklé násobením dosud platných norem určitým opravným koeficientem menším než 1. Je otázka, zda i tyto upravené normy odpovídají požadavkům, a zda se tedy v nich odráží změna v počtech a organizaci dělostřelectva. Dosavadní normy spotřeby střeliva jsou odvozeny ze zkušeností z Velké vlastenecké války, kdy hustota dělostřelectva byla nesrovnatelně vyšší. Proto také bylo

možné na nepřátelské cíle dopravit v určitém čase velké množství střeliva. Pak bylo možné počítat také se sekundárním umlčovacím účinkem po ukončení palby v trvání i několika desítek minut. Dnes např. protibaterijní činnost u tankové divize nebude možná. Při malém počtu dělostřelectva na bojišti nelze počítat, že sekundární umlčovacího účinku vůbec dosáhneme. Nepřátelská baterie bude umlčována pravděpodobně po dobu, po kterou bude ostřelována. Proto jedním z možných způsobů umlčování nepřátelské baterie bude pokračovat po krátkém palebném přepadu v palebném střelení tak dlouho, dokud bude nutné baterii umlčovat. Toto palebné střelení mohou provádět 1—2 děla a ostatní děla mohou současně plnit jiný palebný úkol.

Potvrdilo se, že bojová činnost v počátečním období bude charakterizována rozhodnou činností stran k uchopení iniciativy a k dosažení stanovených cílů a že pro další úspěch jsou rozhodující výsledky boje s prostředky jaderného napadení. Nelze ovšem spoléhat, že během jedné hodiny bude boj rozhodnut. Ovládnutím čar dělostřeleckých pozorovatelů nepříteli dosáhneme jen dílčího úspěchu. Nepříteli ještě zbývají prostředky vzdušného průzkumu, jimiž může pokračovat jak v průzkumu, tak v řízení palby dělostřeleckých raket, atomového i hlavnového dělostřelectva. Výraznějšího úspěchu dosáhneme, vyjdou-li naše vojska do hloubky 6 až 12 km, kde jsou palebná a vyčkávací postavení taktických prostředků atomového napadení.

Nedostatek přesných zpráv o nepříteli si vynucuje, plánovat palebnou přípravu formou určení prostoru palebné odpovědnosti a provádět palbami na vyžádání. V mnohem větší míře si situace i hospodárnost vyžadují,

aby baterie — zejména raketometné — plnily úkoly přímou střelbou. Typickým případem takového použití raketometů je při dělostřeleckém zabezpečení přechodu vodního toku. Je možné použít i houfnic pro přímou střelbu, nejčastěji na cíle, které nemohou obsluhu děl bezprostředně ohrozit, tj. na dálky střelby přes 2 km. U houfnicových baterií se také vyskytují případy současného plnění dvou palebných úkolů jedinou baterií. V samostatnosti malých dělostřeleckých jednotek při plnění palebných úkolů je možno jít ještě dále. Tak např. pro zabezpečení činnosti tankového praporu v předsunutém odřadu je vhodné, aby palebné čtyři přidělené raketometné baterie měly už předem určen hlavní způsob plnění palebných úkolů. Při každé zastávce za přesunu či pronásledování zaujímal první palebná četa ihned zakryté palebné postavení a připravovala se k palbě, zatímco druhá palebná četa s upravenými raketomety (bez postranic, jen se střelivem a nejnutnějším materiálem) prováděla průzkum a popřípadě zaujímala palebné postavení pro přímou střelbu. Tímto způsobem, při postupu od jedné terénní vlny ke druhé, byla přidělena raketometná baterie v neustálé palebné pohotovosti. Se samostatnou činností houfnicových čet při osvětlování bojiště se již počítá běžně. Průběh boje ukázal, že by bylo vhodné přidělovat dělostřelectvu tankové divize i odpovídající normu dýmového střeliva na vytváření dýmových clon. V každém případě je nutno rychleji vyvozovat důsledky z nových způsobů použití hlavního dělostřelectva v organizaci a provádění bojové přípravy dělostřeleckých útvarů a jednotek. To

se týká i úprav některých základních předpisů (např. Dě1-2-22).

Organizace *velení dělostřelectvu divize* tak, jak je rozebrána v článku „Použití dělostřelectva tankové divize druhého sledu armády“ ve Vojenské mysli č. 1/1963, se nám plně osvědčila již na několika taktických cvičeních, a je stále zdokonalována. Každé taktické cvičení znamená také další prohlubování součinnosti mezi veliteli tankových a dělostřeleckých útvarů a jednotek, i když se stále vyskytují některé problémy, jejichž vyřešením by se spolupráce velitelů dále zlepšila. Jsou to problémy, převážně materiálního rázu. Dělostřeleckým jednotkám je nutné přidělit potřebné součinnostní rádiové stanice a odstranit nebo zmírnit rozdíl v dopravních prostředcích spolupracujících velitelů. Jede-li totiž velitel tankového pluku nebo jednotky terénem, následuje ho velitel dělostřelecké jednotky se svým vozidlem po cestách a silnicích, čímž je bezprostřednost osobního styku porušena. Ještě horší situace nastane při průchodu zamořeným terénem, kdy dělostřelectvo je podstatně zranitelnější.

Sledoval jsem některé zkušenosti, tendence a problémy hlavního dělostřelectva z cvičení s vojsky. Řada názorů se může vyskytnout i k jiným otázkám, zejména k přípravě velitelů, k bojovému a materiálně technickému zabezpečení. Některé se již řeší, jiné si řešení ještě vynutí. V každém případě je nutné, aby organizace, dislokace a materiální zabezpečení dělostřeleckých jednotek byly v plném souladu s potřebami a konkrétními podmínkami, v nichž bude hlavní dělostřelectvo plnit úkoly.